

Yleisnäkymä leikkialueeseen jonka väritys tehtiin palvelemaan myös näkövammaisia. Keltainen väri ja maahan maalatut raidat auttavat pihan hahmotuksessa. Karuselliin pääsee myös pyörätuolilla, samoin männyn kupeessa olevaan keinuun. Kuva Henri Sinisalmi.

Esteetön piha Valteri, Ruskis

Erikoiskohde tuo työhön lisää mielenkiintoa

teksti: JOUKO ANTERE, kuvat: VIHHERPOJAT JA JOUKO ANTERE

Vihersuunnittelun ja -rakentamisen herkkupalloja ovat monesti erikoiskohteet, joissa päivittäiset rutiinijutut vaihtuvat hetkeksi tavallistakin yllättävämpien rakenteiden suunnittelun ja toteutuksen pohtimiseksi. Ja kun lopputulos palvelee jotakin erityisryhmää niin hyvin, että kiitosta satelee joka suunnasta, on projekti onnistunut. Sellainen oli Helsingin Ruskeasuolla olevan Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin Ruskis-koulun piharemontti.

Kyseinen koulupiha on tarkoitettu liikunta- ja monivammaisille sekä pitkäaikaissairaille lapsille, mikä edellyttää myös pihan toimintaympäristöltä esteettömyyden erikoistasoa. Koulu on opetussuunnitelmaltaan tavallinen peruskoulu mutta sitä käyville lapsilla on eriasteisia liikunta- ja aistivammoja, jotka tietysti otetaan huomioon monella tapaa. Oppilaita koulussa on vajaat 60 mutta sitä käyttää jatkuvasti myös monet muut erilaisille lyhytkursseille Ruskikselle tulevat erityisryhmiin kuuluvat lapset.

Oppilailla on monenlaisia liikuntarajoitteita ja siten liikkumista helpottavia apuvälineitä, kuten pyörätuoleja. Lisäksi joidenkin oppilaiden eriaisteiset näkövamma edellyttävät mahdollisimman selkeän ja muilla keinoin hahmoteltavissa olevan ympäristön suunnittelua. Esteettömyys on luonnollisesti korostetusti esillä kaikessa ympäristössä.

Koulu on rakennettu alun perin 1952 mutta sitä on laajennettu ja remontoitu vuosina 1995 ja 2002. Kuitenkaan pihalle ei ole aiemmin missään vaiheessa tehty juuri mitään, siellä oli pieni leikkimökki, pari keinua ja hiekkalaatikko. Piha ei ole suuren suuri, projektin kohteena oli noin 1400 neliön laajuinen alue. Se oli osittain pahasti painanteiden kuopittama, jopa reikäinen, koska olemassa ollut pinta oli rakennettu suoraan louhetäytön päälle. Pintamaa oli monessa kohtaan valunut kiilaamattoman louheen sisään.

Uusi opetussuunnitelma otettiin huomioon

– Meillä oli ajatus, että pihasta tulee osa koulunkäyntiä ja oppimis-ympäristöä. Se ei ole enää pelkästään välitunteja varten, jolloin lyhyesti käydään ulkona, vaan siitä tulee myös hyödynnettävää opetustilaa, kertoo rehtori Leena Airaksinen painottaen samalla, että myös uudessa opetussuunnitelmassa edellytetään opetuksen siirtämistä mahdollisuuksien mukaan myös ulos luokkahuoneista.

Kiinteistön omistaa Senaattikiinteistö Oy, jolta Ruskis on tilat vuokrannut. Kaikki projektin osapuolet ovat olleet hyvin tyytyväisiä omistajan haluun satsata kestäviin materiaaleihin ja toimiviin rakenteisiin.

Koulupiha suunnittelusta ovat vastanneet teollinen muotoilija Aino Kiviranta sekä maisema-arkkitehti Jenny Asanti Sito Oy:stä. Pääurakoitsija oli Viherpojat Oy.

Opinnäytteestä suunnitteluprojektiin

Aino Kivirannan valinta vastaamaan projektin esteettömyyssuunnittelusta ja tarvittavista uniikkikalusteista oli luonnollinen jatke hänen opinnäytetyöhönsä.

– Olen koulutukseltani teollinen muotoilija ja tein graduni Aalto-yliopistoon aiheena esteettömät leikkivälineet. Sitä tehdessäni olin jo yhteydessä tähän kouluun. Lapset osallistuivat tähän graduun ja työpajoihin. Mietittiin yhdessä oppilaiden kanssa, millainen esteetön ja hyvä leikkipaikka olisi, millaisia välineitä he voivat käyttää ja hyödyntää. Se oli lähtötietona tätä projektia varten. Tästä sitten tuli yhteys pihan uudistamisprojektiin.

Vihersuunnittelun ja -rakentamisen osaamisen hankkeeseen toi sitten Sito Oy, jonka maisema-arkkitehti Jenny Asanti on ollut myös

erityisen kiinnostunut sekä lasten että vanhusten toiminnallisista ympäristöistä ja esteettömyydestä.

Luonteva työnjako

Suunnittelussa työnjako tehtiin niin, että Aino Kivirannan vastuulla oli esteettömyys ja toiminnallinen suunnittelu, eli millaisia leikkivälineitä ja kalusteita tulee ja millaisia erikoistuotteita tätä pihaa varten tarvitaan. Toteutus suunnittelusta vastasi Sito, jonka vastuulla oli pääsuunnittelun lisäksi valaistus- ja geosuunnittelu, näistä huolehtivat Martti Paakkinen ja Essi Hartman. Rakennesuunnittelusta vastasi Jari Hataro Expecon Oy:stä.

– Tämä oli tosi hyvä työnjako, minä piirsin kuvaa käyttäjän näkökulmasta ja tuotteiden suunnittelusta ja toiminnallisen konseptin suunnasta, Jenny taas pihan rakentamisen suunnasta. Tähdättiin kaikessa käyttäjien itsenäisen toiminnan tukemiseen, kiittelee Aino Kiviranta hyvin toiminutta suunnitteluryhmää.

Eriyksen paljon haastetta suunnitteluun toi tietoisuus siitä, että pihaa käyttää niin monenlaisia erityisryhmiä edustavat lapset. Monella on liikuntarajoitteita, toisilla on käytössä pyörätuoli ja niidenkin koot vaihtelevat. Kuitenkin jokaiselle haluttiin tarjota tavanomaisia leikkivälineitä, jotka sitten modifioitiin eri käyttäjien tarpeita ja fyysisiä toimintarajoitteita ajatellen. Piha tarvitsi keinoja, karusellin, kiipeilypaikan ja hiekkalaatikon, mutta kaikille näille olisi oltava esteetön pääsy myös pyörätuolilla.

Erilaisia erityistarpeita

Toisaalta pihan olisi tarjottava myös näkövammaisille mahdollisuuksia toimia itsenäisesti, tämä edellytti mm. ohjausraitojen käyttöä sekä leikkivälineiden värityksen miettimistä erityisen tarkkaan. Kaiken kaikkiaan pihasta haluttiin sellainen, jossa huolimatta hyvin erilaisista toimintarajoitteista lapset voivat toimia mahdollisimman omatoimisesti.

– Kyllä on olemassa valmiitakin leikkivälineitä, joissa esteettömyys on otettu huomioon. Valikoima on kuitenkin aika pieni, joten pakosta tänne jouduttiin suunnittelemaan ja valmistuttamaan myös uniikkituotteita, kertoo Jenny Asanti.

Pihalla on karuselli, jonne voi ajaa pyörätuolilla, koska pyörivä ja riittävän tilava osa on aivan maan tasalla. Lisäksi pihalla on tarjolla muutama kuuloaistiin perustuva leikkiväline, xylofoni ja maan alla kulkeva ”putkipuhelin”, jonka kautta voi puhua maan pintaan nousevien torvien kautta. Leikkivälineitä on mm. Lappsetin, Hagsin ja Kompanin mallistoista sekä suuri kiipeilyteline Berliner Seilfabrikilta. Tähänkin telineeseen tarvittiin muutos alkuperäiseen malliin, eli sisääntuloaukkoa suurennettiin niin, että kupolin sisälle mahtuu pyörätuolilla.

– Kun pyysimme muutosta, tehdas ymmärsi toiveen, lähetti kuvat muutetusta sisäänkäynnistä ja me sitten hyväksyimme sen. Ja hyvin toimii, kiittelee Jenny Asanti.

Uniikkituotekin tarvittiin

Vaikka monia olemassa olevia ja tiettyjen muutosten jälkeen pihalle soveltuvia esteettömiä leikkivälineitä löytyikin, halusi Aino Kiviran-

Rehtori Leena Airaksinen hykerteli tyytyväisyytään nähdessään lasten ottavan uudistetun pihan omakseen heti marraskuussa avajaistilaisuudessa.

Teollinen muotoilija Aino Kiviranta vastasi projektin suunnittelussa käyttäjänäkökulmasta. Hän piirsi myös uniikin viljelypöydän, jonka ääreen pääsee myös pyörätuolilla. Idea kannattaisi kokeilla myös vanhusten palvelutalojen pihakalusteena.

– Sekä kiinnostavaa että inspiroivaa, mutta myös haastavaa oli sovittaa ensin hyvin erilaiset toiminnalliset tarpeet yhteen ja sitten sovittaa ne vielä yhteen teknisten asioiden kanssa, kertoo maisema-arkkitehti Jenny Asanti Sito Oy:stä.

ta suunnitella myös yhden täysin uniikin tuotteen. Pihalle haluttiin monipuolinen pöytätaaso, jonka ääreen pääsee erikokoisilla pyörätuoleilla. Pöytätaason tuli 25–30 senttiä syvä ”istutuslaatikot”, joihin on tarkoitus keväällä asentaa multaa, kylvää siihen siemeniä ja istuttaa esimerkiksi yrtejä. Näin koulun pihalla mahdollistetaan vahva kosketus luontoon myös liikuntarajoitteisille oppilaille kun pyörätuolilla pääsee käsiksi pieniin taimiin! Lisäksi osa pöydän laatikoista on täytetty hiekalla, jolloin pyörätuolista yltää leipomaan kaikkien lasten rakastamia herkullisia hiekkakakkuja!

– Viljelypöydän suunnittelin osaksi ulko-oppimisympäristöä, jota uusi opetussuunnitelman edellyttää. Valitsin betonin materiaaliksi, koska se on monipuolinen ja mahdollisti tarpeellisen kaarevan muodon. Lisäksi halusin kokeilla pintaan graafista betonia ja siihen lisättiin opetussuunnitelman mukaisia kasvien kuvia ja nimiä. Tässä tärkeänä ideana halusin kokeilla ns. taktiilipintaa, eli hieman kolmiulotteista kohokuviota, jossa kuvion myös voi tuntea, eli näkörajoitteiselle se tarjoaa myös tunneastimuksen, kertoo Aino Kiviranta.

Suurin työ oli luonnollisesti muottien tekeminen betonivalua varten. Muotit tehtiin ja pöytäelementit valettiin Hollolassa Rakenusbetoni ja Elementti Oy:ssä. Tätä ideaa ja valmiita muotteja voisi käyttää varmasti myös vanhusten palvelutalojen pihoihin, monissa niistä voisi olla kiinnostusta pyörätuolilla lähestyttävästä viljelypöydästä.

Taktiilipolku tasapainoiluun

Pöydän ympärille tehtiin erilaisista kivimateriaaleista ns. taktiilireittiä. Siinä erimuotoiset ja -kokoiset betoni- ja luonnonkivet asetettiin niin, että pinnasta tuli hallitun epätasainen. Tätä polkua kävellessä liikuntarajoitteinen lapsi voi kehittää kävelyssä tarvittavaa tasapainoa tai pyörätuolin käsittelyä haastavammalla pinnalla. Pöytä tarjoaa koko matkan sopivasti tukea, jos siihen on tarve.

Myös pihan betonirunkoihin istuinpenkkeihin on tehty kohokuvioina esimerkiksi siilin ja oravan jalanjälkikuvioita, jotta lapset voivat niitä tunnustella penkin reunassa. Näin Keskuspuiston eläimet tuodaan osaksi pihaa.

Jenny Asanti kertoo, että haasteellisinta oli suunnitella pihan eri toiminnot huomioiden niin erilaiset käyttäjäryhmät kuin mitä koulun oppilaille on. Näkörajoitteisille oli tehtävä liikuntaa helpottavat selkeät väriraidat, joita pitkin he löytävät pihan eri leikkivälineet, mutta toisaalta kovin paksuja raitoja ei voinut asfalttiin tehdä, koska ne taas haittaava pyörätuolien kulkua. Leikkivälineiden hahmotusta Asanti ja Kiviranta pyrkivät helpottamaan myös selkeällä värisuunnittelulla, esimerkiksi kirkkaan keltainen väri antaa hyvän kontrastin tummaa asfalttia ja muita tummia pintoja vasten. Myös toiminnallisten ja esteettömien tarpeiden sovittaminen yhteen rakentamisen teknisten vaatimusten kanssa asetti haasteita suunnittelulle. Mutta lopulta toivat ratkaisut kuitenkin aina löytyivät.

Mittava maanrakennusurakka

Koska alkuperäinen piha oli rakennettu huolimattomasti suoraan suurikokoisista kivistä koostuvan louheen päälle, oli koko projekti luonnollisesti aloitettava mittavalla maanrakennustyöllä. Urakoitsija Anssi Koskelan mukaan vaativinta oli tehdä tukivaluja pihan reunoilta olevaan, paikoin lähes kolme metriä korkeaan epämääräiseen louhemuuriin. Pihan reuna oli aiemminkin aidattu ja uusi vastaava aita oli rakennettava tukeväksi. Tukivalun ohella myös reuna tehtiin betonivalulla, jotta aitatolpat saatiin kestäviksi.

– Yllättävin oli ehkä se tukimuurin valu, sitä ei osattu kunnolla ennakoida, mutta senkin kanssa pysyttiin aikataulussa. Yleisesti ottaen tämä koko projekti oli tosi opettavainen monellakin tapaa, koska monessa kohtaan tehtiin asioita tavallisesta poikkeavalla tavalla, pohtii Koskela.

Muu osa louhetäytöstä reuna-alueiden sisäpuolella sitten kiilattiin

tukeväksi sopivalla murskeella, jotta pinta ei enää tämän jälkeen pääse hiljalleen valumaan louhoksen sisään.

Tuoksuvia marjapensaita

Pihalla oli olemassa muutamia suuria puita ja yhtä jo kuollutta kuusta lukuun ottamatta ne jätettiin paikalleen. Suuria kasviryhmiä ei suunnitelmaan kuulunut, koska tilaa ei pihalla kovin paljoa ole. Muutamia koristeikasryhmiä sinne tuli, samoin lisättiin marjapensaita, joita siellä oli jo ennestään. Tuoksuvat herukat tarjoavat myös nenälle elämyksiä. Istutusaltaat ympäröitiin väliaikaisilla aidoilla, jotka poistetaan muutaman vuoden kuluttua.

Leikkivälineiden ympärille tehtiin turva-alueita valamalla ja kulkupinnat tehtiin asfaltilla jotta pyörätuolilla olisi helppo kulkea. Yhteen kohtaan tehtiin kivistä ja maksaruohomatoista pieni kivikkopuutarha.

Projekti vietiin nopeasti läpi. Suunnittelu aloitettiin syksyllä 2015, varsinaiset toteutus suunnitelmat valmistuivat helmikuulla ja työt aloitettiin heinäkuussa 2016, koska maarakennusurakka haluttiin valmiiksi koulun kesäloman aikana. Valmistu tuli ennen avajaisia, joita vietettiin marraskuun alussa.

Hyvä henki urakoinnissa tuo hyvän lopputuloksen

– Aikataulu oli kyllä aika tiukka, mutta onneksi pahoja yllätyksiä ei tullut, joten saimme kaiken valmiiksi aikataulun mukaan. Erityisesti se viljelypöydän valmistuminen oli mielenkiintoista, kävimme itse Hollolassa neuvottelemassa betonielementtien tekemisestä. Sen asentaminen ei ollut ihan helppoa, koska kyse oli aivan uniikista tuotteesta. Ja yleisesti tässä kohteessa kaikki mitoitus oli tehtävä tavallistakin tarkemmin, toleranssit olivat pieniä, muistelee Anssi Koskela Viherpojat Oy:stä.

Koko urakan budjetti liikkui noin 470 000 euron tuntumassa josta varsinaisen rakennusprojektin kului noin 440 000 euroa. Rehtori Leena Airaksinen on lopputulokseen erittäin tyytyväinen ja sanoo, että projektista aiheutuvan vuokrankorotuksen maksaa mielellään koska lopputulos on niin hyvä.

Anssi Koskelan ohella myös suunnittelijat käsittelevät projektia myös hyvästä ja riittävän tarkasta mutta innostavasta valvonnasta. Suuren kiitoksen hän osoittaa Senaatin Jari Puskalle, joka loi hyvän työskulttuurin tähän urakkaan. ■

Viljelypöydän ulkosyrjä tehtiin graafisesta betonista, johon saatiin kohokuviina opetussuunnitelmaan kuuluvia kasveja. Niitä voi myös näkövammaisen tunnustella. Kuva Henri Sinisalmi.

Näyttävät kukkaistutukset Suomen 100 v. juhlavuoden kunniaksi!

Uusi penkki nähtävillä viherpäivillä!

atech. GROUPE GIROD

Olemme mukana Viherpäivillä. Nähdään osastollamme B 608!

GARSY

atech. GROUPE GIROD

Lisätietoja Atech- ja Garsy-tuotteista: www.schetelig.com

SCHETELIG
LUOMME KASVUA

asiakaspalvelu@schetelig.com • 09 852 061